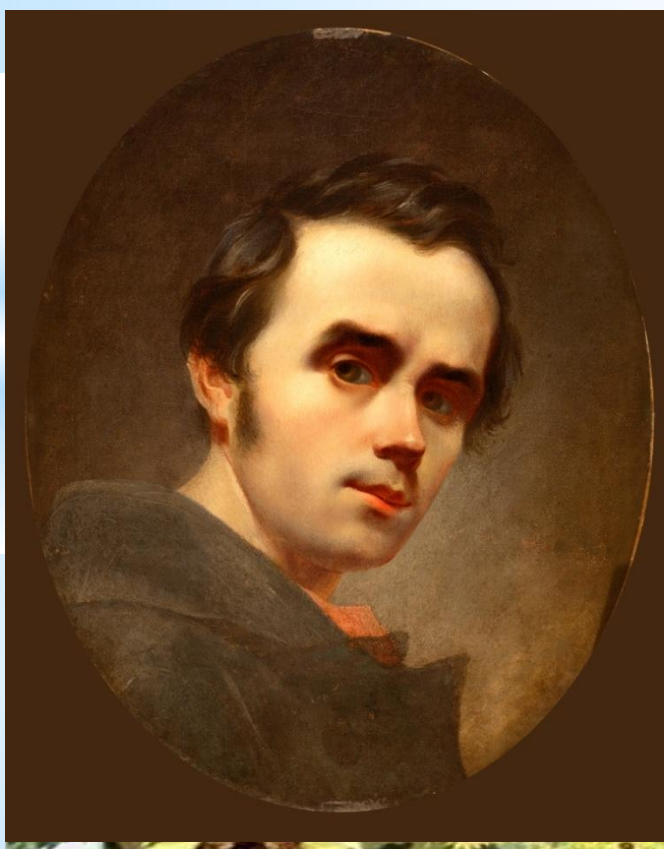

НЕ ВМИРАЄ ДУША НАША...

Віртуальна виставка
присвячена до дня народження Тараса Григоровича
Шевченка

1814 - 1861

**Свою Україну любить.
Любить її... во врем'я люте,
В останню, тяжкую минуту**

Вже для багатьох поколінь українців, і не тільки українців — Шевченко означає так багато, що сама собою створюється ілюзія, ніби ми все про нього знаємо, все в ньому розуміємо, і він завжди з нами. Та це лише ілюзія. Шевченко як явище велике й вічне — невичерпний і нескінченний. Волею історії він ототожнений з Україною і разом з буттям рідної держави продовжується нею, вбираючи в себе нові дні й новий досвід народу, відгукуючись на нові болі та думи, стаючи до нових скрижалей долі. Він росте й розвивається в часі, в історії, і нам ще йти і йти до його осягнення. Ми на вічному шляху до Шевченка...

Тараса Шевченка розуміємо настільки, наскільки розуміємо себе — свій час і Україну в ньому. Але щоб краще зрозуміти його як нашого сучасника, треба повністю осягнути його як сучасника людей, проблем, суспільства ХІХ століття. Він сам приходить у наш день. Але й ми повинні йти в його час. Лише так між нами й ним буде глибше взаєморозуміння.

Ми щиро захоплюємося високим образом Кобзаря, його громадянською принциповістю і моральною чистотою, почуттям соціальної та національної справедливості, відданістю правді й свободі. Та чи можемо сповна уявити собі, що за цим стояло, скільки це вимагало душевних сил і боротьби, скільки це коштувало мук та болю, скільки для цього треба було прозрінь думки й висоти духу?

Щоб це уявити, треба добре знати не лише самого Шевченка, а й його епоху, атмосферу життя суспільства, увесь широкий спектр поглядів, інтересів і настроїв тієї доби, що в своїй сукупності й створювали ту історичну реальність, в якій геніальний поет був самим собою.

Тарас Шевченко народився в сім'ї кріпосного селянина 9 березня 1814 року. Дитинство Шевченка пройшло в його рідному селі Моринці Київської губернії. Тарас дуже рано осиротів і сповна відчув на собі всю гіркоту кріпосного життя.

Освіту Шевченко отримав у сільського дяка. У 1828 році він почав служити у поміщика Енгельгардта. В цей час юнак почав проявляти непогані здібності до малювання, тому пан зробив з нього свого особистого живописця і навіть відправив Тараса на навчання до художника В. Ширяєва.

У 1836 році відбулося знайомство Тараса Шевченка з такими видатними людьми того часу, як Брюллов, Григорович, Жуковський. Вони задалися метою звільнити юного художника від кріпацтва. У 1838 році Брюллов написав портрет Жуковського і продав його за 2500 рублів. За ці гроші і був викуплений Шевченко. Здобувши свободу, Тарас Григорович вступив до Академії мистецтв.

Поряд з малярськими здібностями він розкривається як поет. У 1840 році вийшла перша його збірка «Кобзар». Літературна спадщина Шевченка - це поетичні твори, драми, повісті, п'єси, написані українською та російською мовами.

У 1846 році Тарас Шевченко став членом таємного політичного товариства, за що в 1847 році був засланий в Орську фортецю. Його амністували після смерті Миколи І.

На початку 1861 р. він тяжко захворів і 10 березня помер. Незадовго до смерті написав останній вірш — “Чи не покинуть нам, небого”. У похороні поета брав участь чи не весь літературно-мистецький Петербург (зокрема, М. Некрасов, М. Михайлов, Ф. Достоєвський, М. Салтиков-Щедрін, М. Лесков, М. Костомаров, В. Білозерський, П. Куліш, Г. Честахівський).

Виконуючи заповіт поета у 1861 р., друзі перевезли його прах на Україну і поховали на Чернечій горі (тепер Тарасова) біля Канева.

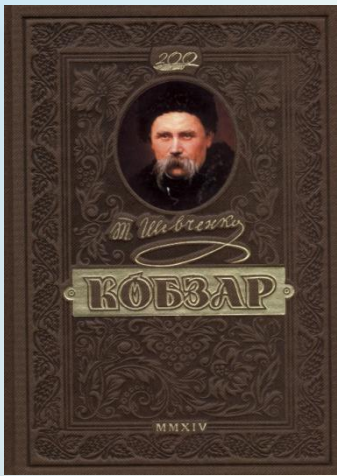

I Розділ

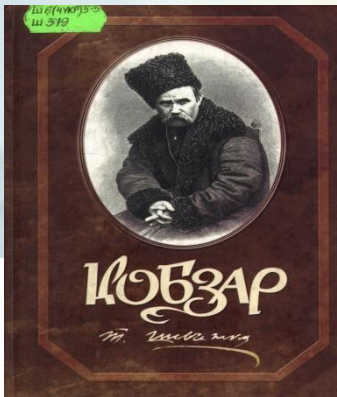
ЩИРЕ СЕРЦЕ КОБЗАРЯ

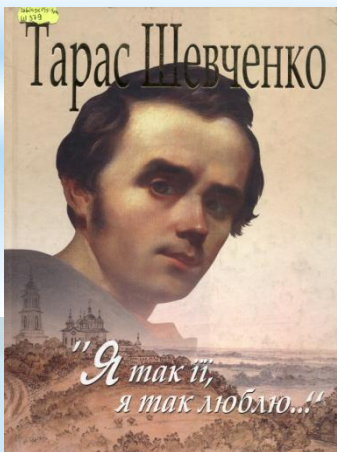
Тарас Шевченко ніколи слів на вітер не кидав, а "Кобзар" є своєрідним підсумком та вершиною духовних пошуків українців. Ту віру, яка плекалася нашими предками віками, то її нам передав Тарас Шевченко. Він є основоположником української літератури не стільки тому, що він перший писав літературною українською мовою. До нього вже писали І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко... Але Шевченко не тільки поєднав міську та сільську говірки, а головне, що він зробив для нашої мови та культури, то він посіяв духовні зерна, які без нас не можуть прорости...

Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Шевченко. – Харків : Школа, 2014. – 576 с.

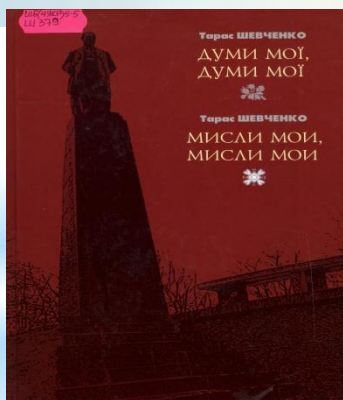
Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – Київ : МАУП, 2004. – 472 с.

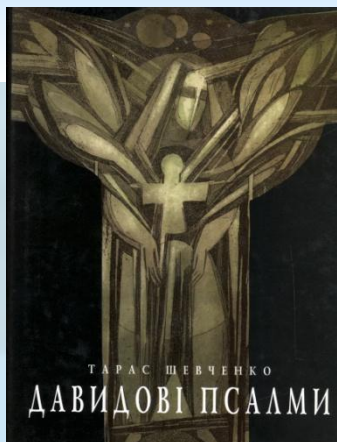
Шевченко Т. Я так її, я так люблю / Т. Шевченко. – Київ : Либідь, 2004. – 702 с.

Шевченко Т. Повісті / Т. Шевченко. – Дніпропетровськ : Січ, 2003. – 690 с.

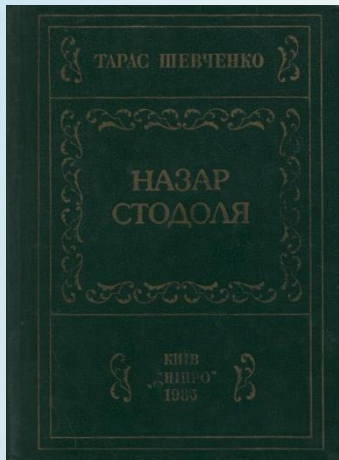

Шевченко Т. Думи мої, думи мої / Т. Шевченко. – Одеса : Маяк, 2008 – 383 с.

Шевченко Т. Давидові псалми / Т. Шевченко. – Київ : Дім, Сад, Город, 2000. – 83 с.

Шевченко Т. Г. Назар Стодоля / Т. Г. Шевченко. – Київ :
Дніпро, 1985. – 103 с.

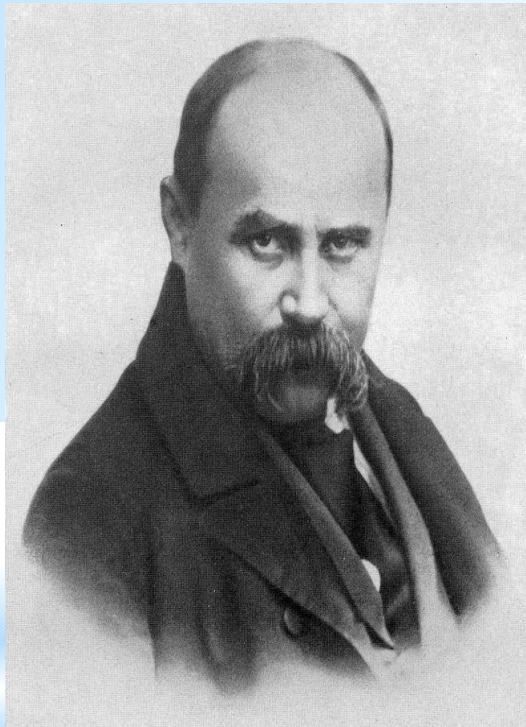

Шевченко Т. Г. Вірші / Т. Г. Шевченко, Ф. Шіллер, Л. Українка,
Г. Гейне. – Дніпропетровськ : Січ, 2008. – 241 с.

II Розділ

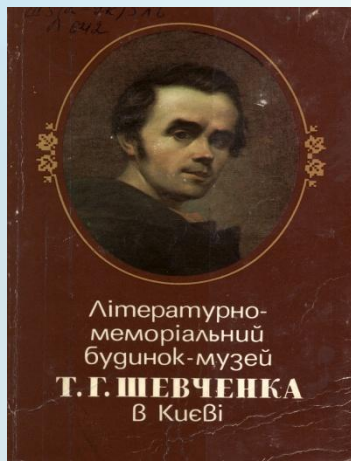
ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО В ВІКАХ НЕ СТАРІЄ

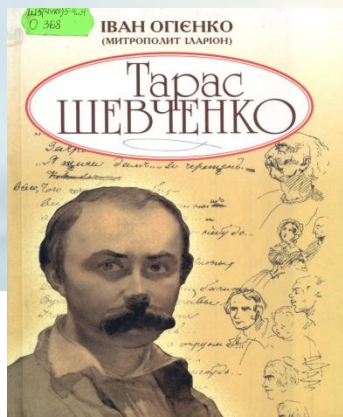
Тарас Шевченко у своїй творчості відобразив саме ті думки і настрої, які були важливими в житті українців його часу. Про те, що його творчість знайшла відгук у серцях людей, свідчить те, що в другій половині XIX і на початку XX ст. чи не єдиною книжкою у більшості сільських хат України був «Кобзар», вірші з нього вчили напам'ять, за ним училися читати. На той час твори Шевченка об'єднали український народ.

Борітеся – поборете!
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!

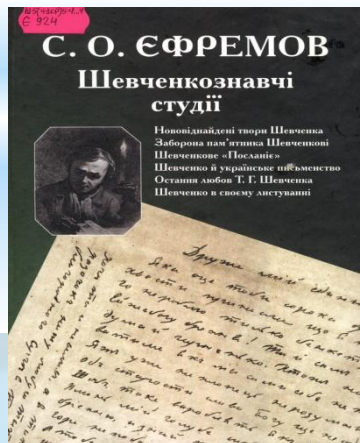
Літературно-меморіальний будинок-музей Т. Г. Шевченка в Києві / Авт.-упоряд. : О. І. Полянничко, С. Є. Драбинко, Г. П. Матійко. – Київ : Мистецтво, 1986. – 126 с.

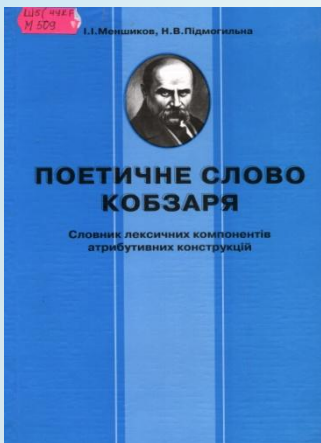

Огієнко І. Тарас Шевченко / І. Огієнко. – Київ : Наша культура і наука, 2003. – 432 с.

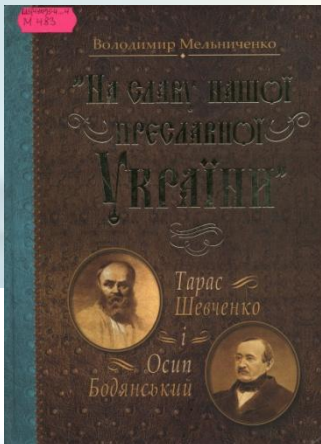

Єфремов С. О. Шевченкознавчі студії / С. О. Єфремов. – Київ : Україна, 2008. – 368 с.

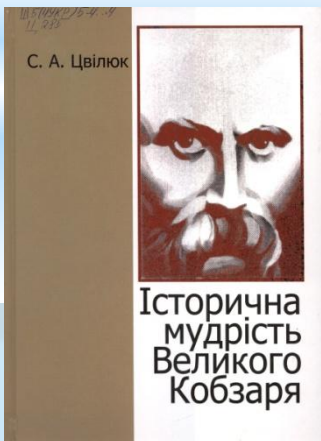

Меншиков І. І. Поетичне слово Кобзаря: Словник лексичних компонентів атрибутивних конструкцій / І. І. Меншиков, Н. В. Підмогильна. – Київ : Дирекція ФВД, 2008. – 211с.

Мельниченко В. Ю. На славу нашої преславної України (Тарас Шевченко і Осип Бодяньський) / В. Ю. Мельниченко. – Москва : Медіа Групп, 2008. – 560 с.

Цвілюк С. А. Історична мудрість великого Кобзаря / С. А. Цвілюк. – Одеса : Маяк, 2008. – 312 с.

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на папері
Сумними рядами?..
Чом вас вітер не розвіяв
В степу, як пилину?
Чом вас лихо не приспало,
Як свою дитину?..

Бо вас лихо на світ на сміх породило,
Поливали сльози... чом не затопили,
Не винесли в море, не розмили в полі?..
Не питали б люде, що в мене болить,
Не питали б, за що проклинаю долю,
Чого нуджу світом? «Нічого робить»,—
Не сказали б на сміх...

Квіти мої, діти!
Нащо ж вас кохав я, нащо доглядав?
Чи заплаче серце одно на всім світі,
Як я з вами плакав?.. Може, і вгадав...
Може, найдеться дівоче
Серце, карі очі,
Що заплачуть на сі думи,—
Я більше не хочу.
Одну сльозу з очей карих —
І пан над панами!
Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!

За карії оченята,
За чорнії брови
Серце рвалося, сміялось,
Виливало мову,
Виливало, як уміло,
За темнії ночі,
За вишневий сад зелений,
За ласки дівочі...
За степи та за могили,
Що на Україні,
Серце мліло, не хотіло
Співать на чужині...
Не хотілось в снігу, в лісі,
Козацьку громаду
З булавами, з бунчугами
Збирать на пораду.
Нехай душі козацькії
В Україні витають —
Там широко, там весело
Од краю до краю...
Як та воля, що минулась,
Дніпр широкий — море,
Степ і степ, ревуть пороги,
І могили — гори,—
Там родилась, гарцювала
Козацькая воля;
Там шляхтою, татарами

Засідала поле,
Засівала трупом поле,
Поки не остило...
Лягла спочить... А тим часом
Виросла могила,
А над нею орел чорний
Сторожем літає,
І про неї добрим людям
Кобзарі співають,
Все співають, як діялось,
Сліпі небораки,—
Бо дотепні... А я... а я
Тільки вмю плакати,
Тільки сльози за Україну...
А слова — немає...
А за лихо... Та цур йому!
Хто його не знає!
А надто той, що дивиться
На людей душою,—
Пекло йому на сім світі,
А на тім...
Засідала поле,
Засівала трупом поле,
Поки не остило...
Лягла спочить... А тим часом

Виросла могила,
А над нею орел чорний
Сторожем літає,
І про неї добрим людям
Кобзарі співають,
Все співають, як діялось,
Сліпі небораки,—
Бо дотепні... А я... а я
Тільки вмю плакати,
Тільки сльози за Україну...
А слова — немає...
А за лихо... Та цур йому!
Хто його не знає!
А надто той, що дивиться
На людей душою,—
Пекло йому на сім світі,
А на тім...
Журбою
Не накличу собі долі,
Коли так не маю.
Нехай злидні живуть три дні
Я їх заховаю,
Заховаю змію люту
Коло свого серця,
Щоб вороги не бачили,

Нишком — люди не побачать,
То й не засміються...
Не втирайте ж мої сльози,
Нехай собі ллються,
Чуже поле поливають
Щодня і щоночі,
Поки, поки... не засиплють
Чужим піском очі...
Отаке-то... А що робить?
Журба не допоможе.
Хто ж сироті завидує —
Карай того, боже!

Думи мої, думи мої,
Квіти мої, діти!
Виростав вас, доглядав вас,—
Де ж мені вас діти?
В Україну ідіть, діти!
В нашу Україну,
Попідтинню, сиротами,
А я — тут загину.
Там знайдете щире серце
І слово ласкаве,
Там знайдете щиру правду,
А ще, може, й славу...
Привітай же, моя ненько,
Моя Україно,
Моїх діток нерозумних,
Як свою дитину.

